

ZDRAVOTNÝ STAV LESOV V ROKU 2022 V TRENČIANSKOM KRAJI

Juraj Galko

Galko, J.: Forest health in Trenčín region in 2022. APOL, 2023, vol. 4, no. 2, p. 272–276.

Abstract: A total of over 795 thousand m³ of wood was logged in the Trenčín region, Slovakia in 2022. Of this volume, sanitary felling accounted for 20.3%, over 161 thousand m³ (mostly coniferous tree species). The majority of the wood was attacked by biotic harmful agents, specifically bark beetles on coniferous stands (73 thousand m³). Of this amount, up to 70 thousand m³ were infested by European spruce bark beetle (*Ips typographus*). The health of the coniferous forest was better, compared to previous years but considering the extremely drought in 2022 situation can be worse in next years.

Key words: Trenčín region; sanitary felling; forest health; bark beetles

Zdravotný stav lesov v roku 2022 v Trenčianskom kraji

V Trenčianskom kraji bola v roku 2022 vykonaná celková ťažba v množstve 795 tis. m³ (260,8 tis. m³ ihličnatej a 534,5 tis. m³ listnatej hmoty) (tab. 1, obr. 1), čo je mierny pokles oproti predchádzajúcemu roku, kedy bolo celkom vyťažených 805 tis. m³. Za posledné roky je to viac menej vyrovnané (obr. 1) (Kunca et al. 2019; Galko 2020, 2021, 2022). Najviac hmoty sa vyťažilo v okresoch Prievidza (187,5 tis. m³, z toho listnatá predstavuje 127,2 tis. m³) a Trenčín (140,6 tis. m³, z toho listnatá predstavuje 120,6 tis. m³). Sú to podobné hodnoty ako v predchádzajúcich rokoch.

Celková vykonaná náhodná ťažba v roku 2022 sa opäť znížila na 161,3 tis. m³ (101,3 tis. m³ ihličnatej a 60 tis. m³ listnatej hmoty) (tab. 1, obr. 1). V predchádzajúcom roku (2021) to bolo 188,5 tis. m³ (115,7 tis. m³ ihličnatej a 72,7 tis. m³ listnatej hmoty), resp. 243,3 tis. m³ (168,5 tis. m³ ihličnatej a 74,9 tis. m³ listnatej hmoty) v roku 2020 a v roku 2019 to bolo 350,1 tis. m³ (268,1 tis. m³ ihličnatej a 81,9 tis. m³ listnatej hmoty). Súčasný priaznivý stav sa dostal po niekoľkých rokoch pod dlhodobý priemer (obr. 1).

Podiel náhodnej ťažby z celkovej sa opäť znížil na 20,3 % (v roku 2021 to bolo 23,4 %, v roku 2020 to bolo 33,1 %, v roku 2019 to bolo až 42 %) (obr. 1). Najviac drevnej hmoty napadnutej škodlivými činiteľmi bolo podobne ako v minulom roku v okrese Prievidza (31 tis. m³, z čoho 21,8 tis. m³ ihličnatej hmoty) (tab. 1). Je to však výrazný pokles oproti rokom 2018 alebo 2019 (45 tis. m³, resp. 60,7 tis. m³). Celková situácia v podiele náhodnej ťažby sa v tomto roku naďalej zlepšila (obr. 1).

Podiel náhodnej vykonanej ťažby na celkovej ťažbe v Trenčianskom kraji podľa jednotlivých okresov v roku 2022 je znázornený na obrázku 2.

Biotické škodlivé činitele napadli v roku 2022 celkom 89,9 tis. m³ drevnej hmoty (tab. 2), čo je mierne zvýšenie od predchádzajúceho roku (celkom 86,2 tis. m³), ale zároveň výrazne menej ako v predchádzajúcich rokoch 2020 a 2019 (132,3 tis. m³, resp. 231,5 tis. m³) (Kunca et al. 2019; Galko 2020, 2021, 2022). Naďalej dominuje poškodenie ihličnatých porastov (74,1 tis. m³), množstvo sa však oproti predošlým rokom naďalej znížilo.

Medzi biotickými škodcami absolútne dominuje podkôrny hmyz, ktorý celkom napadol 74 tis. m³ hmoty, čo už je citelné zvýšenie oproti predchádzajúcemu roku (63 tis. m³ hmoty). Je to však stále výrazne menej oproti predchádzajúcim rokom (v 2020 107 tis. m³, v 2019 213 tis. m³ a v roku 2018 176,5 tis. m³). Tak ako aj za posledné roky, takmer všetka táto napadnutá hmota bola ihličnatá (72,8 tis. m³). Podkôrnym hmyzom boli už tradične najviac napadnuté okresy na Považí, na Myjavsku a v okolí Prievidze. Naďalej dominuje najmä poškodenie lykožrútom smrekovým, ktorý napadol za celý kraj 69,5 tis. m³ (v minulom roku 54 tis. m³). V predchádzajúcich rokoch to bolo až 94,6 tis. m³ v roku 2020, resp. až 173,1 tis. m³ v roku 2019. Toto je v posledných rokoch absolútne najvýznamnejší škodca v tomto kraji. Treba mu venovať maximálnu pozor-

nosť. Iným podkôrným hmyzom bolo napadnutých 2,7 tis. m³ (tab. 2) a ostatné druhy z tejto skupiny napadli podstatne menej hmoty.

Huby napadli v Trenčianskom kraji v roku 2022 celkom 14,7 tis. m³, z toho 1,2 tis. m³ ihličnatej hmoty a 13,4 tis. m³ listnatej hmoty (tab. 2). Je to pokles, nakoľko v minulom roku to bolo celkom 21,2 tis. m³, z toho 9,8 tis. m³ ihličnatej hmoty a 11,4 tis. m³ listnatej hmoty.

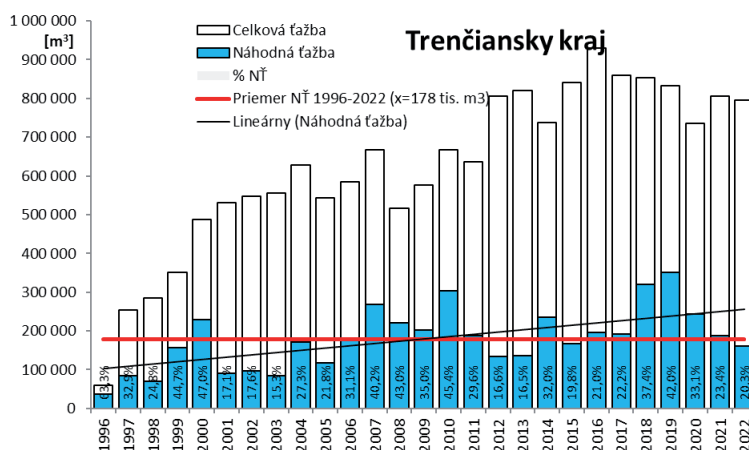
Poškodenie abiotickými škodlivými činiteľmi dosiahlo za rok 2022 celkom 70,9 tis. m³ celkom. V predchádzajúcich rokoch to bolo 102 tis. m³, resp. 110,9 tis. m³, resp. 118 tis. m³, resp. 133 tis. m³. Opäť najvýznamnejším činiteľom z tejto skupiny bol vietor, ktorý poškodil 40 tis. m³ hmoty (v predošlých rokoch 75,2 tis. m³, resp. 86,8 tis. m³, resp. 90,3 tis. m³, resp. 117 tis. m³ hmoty) (tab. 2). Vzhľadom na extrémne suchý rok 2022 vzrástlo aj poškodenie suchom a úpalom, a náhodnou ťažbou bolo spracovaných cez 30 tis. m³ hmoty (z toho listnatej 21 tis. m³). V predošlom roku to bolo 24,3 tis. m³.

Antropogénnymi škodlivými činiteľmi bolo poškodených 448 m³ hmoty (215 m³ ihličnatej hmoty a 233 m³ listnatej hmoty), čo takmer totožné s minulým rokom (446 m³ hmoty). Je to výrazný nárast oproti predchádzajúcim rokom. Z tejto skupiny dominovalo najmä odcudzenie dreva (403 m³) (v roku predtým 228 m³).

Tabuľka 1. Objem náhodnej a celkovej ťažby v roku 2022 podľa okresov Trenčianskeho kraja

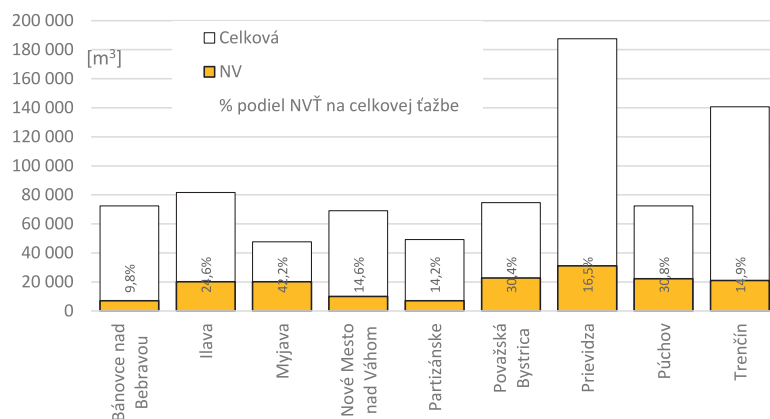
Table 1. The volume of sanitary and total felling in 2022 by districts of Trenčín region

Okresy	NV – náhodná vykonaná [m ³]			Podiel náhodnej vykonanej na celkovej ťažbe	Celková ťažba [m ³]		
	Ihličnaté dreviny	Listnaté dreviny	Spolu		Ihličnaté dreviny	Listnaté dreviny	Spolu
Bánovce nad Bebravou	1 322	5 778	7 100	9,8 %	9 868	62 609	72 477
Ilava	9 727	10 347	20 074	24,6 %	31 844	49 763	81 607
Myjava	15 597	4 481	20 078	42,2 %	19 789	27 801	47 590
Nové Mesto nad Váhom	6 902	3 165	10 067	14,6 %	11 642	57 467	69 109
Partizánske	1 542	5 450	6 992	14,2 %	5 158	44 135	49 293
Považská Bystrica	20 873	1 846	22 719	30,4 %	56 284	18 448	74 732
Prievidza	21 810	9 199	31 009	16,5 %	60 325	127 198	187 523
Púchov	16 844	5 397	22 241	30,8 %	45 850	26 477	72 327
Trenčín	6 725	14 256	20 981	14,9 %	20 007	120 625	140 632
Spolu	101 342	59 919	161 261	20,3 %	260 767	534 523	795 290

Obrazok 1. Vývoj podielu náhodnej vykonanej ťažby na celkovej ťažbe v Trenčianskom kraji

Figure 1. Development of sanitary felling share in total felling volume in the Trenčín region

Obrazok 2. Podiel náhodnej vykonanej ťažby na celkovej ťažbe v Trenčianskom kraji podľa okresov v roku 2022
Figure 2. Sanitary felling share in total felling volume in 2022 by districts of the Trenčín region

Tabuľka 2. Abiotické škodlivé činitele na hlavných drevinách v roku 2022
Table 2. Abiotic harmful agents on the main tree species in 2022

Činitele	Dreviny [m ³]		
	Ihličnaté	Listnaté	Spolu
Hlavná SŠČ LHE 2011 – názov			
Abiotické škodlivé činitele	26 990	43 880	70 870
Abiotické činitele	26 990	43 880	70 870
Iné abiotické	221	262	483
Sneh	194	375	569
Sucho a úpal	9 105	21 046	30 151
Vietor	17 470	22 197	39 667
Antropogénne škodlivé činitele	215	233	448
Antropogénne činitele	215	233	448
Imisie	2	8	10
Iné antropogénne	3	3	6
Odcudzenie dreva	181	222	403
Požiare	29	0	29
Biotické škodlivé činitele	74 137	15 806	89 943
Huby	1 238	13 417	14 655
Fytoftóry	0	28	28
Hniloby	442	431	873
Iné huby	320	1 452	1 772
Podpňovka	169	506	675
Rakovina a nekróza kôry	2	10 539	10 541
Sypavky	207	0	207
Švrnitosť a hnednutie listov a ihlíc	98	172	270
Tracheomykózy	0	289	289
Listožravý hmyz	6	18	24
Iný listožravý hmyz	0	18	18
Rúrkovček smrekovcový	6	0	6
Ostatné biotické škodlivé činitele	133	1 126	1 259
Iné biotické	97	734	831
Obhryz a lúpanie zverou	35	86	121
Odhryz zverou	1	306	307

Činitele	Dreviny [m ³]		
	Ihličnaté	Listnaté	Spolu
Hlavná SŠČ LHE 2011 – názov			
Podkórny hmyz	72 760	1 245	74 005
Iný podkórny hmyz	2 227	472	2 699
Lykožrút bukový	0	87	87
Lykožrút lesklý	23	0	23
Lykožrút severský	4	0	4
Lykožrút smrekovcový	378	0	378
Lykožrút smrekový	69 526	0	69 526
Lykožrúty na jedli	415	0	415
Podkórnik dubový	0	686	686
Podkórnikové na borovici	187	0	187
Spolu	101 342	59 919	161 261

Prognóza vývoja zdravotného stavu lesov v Trenčianskom kraji

Výrazné sucho, nerovnomernosť rozloženia zrážok a vlny horúčav, v posledných rokoch významne oslabuje porasty nielen v Trenčianskom kraji, ale na celom území Slovenska.

V roku 2022 sa situácia s množstvom celkovej vykonanej náhodnej ťažby podľa evidencie oproti predchádzajúcim rokom naďalej zlepšovala (obr. 1), avšak zachytili sme mierne zvýšenie objemu vykonanej náhodnej ťažby spôsobenej podkórny hmyzom v tomto kraji (obr. 3). Očakávame v nasledujúcich rokoch ďalší postupný nárast náhodnej ťažby spôsobenej podkórny hmyzom, preto už teraz odporúčame lesným hospodárom, aby zvýšili opatrnosť a hygienu lesa v smrekových porastoch.

LOS stále upozorňuje, že treba venovať maximálnu starostlivosť monitoringu zdravotného stavu smrekových porastov v tomto kraji aj v nasledujúcich rokoch. Iba rýchlou determináciou poškodenia, rýchlym vyťažením a asanovaním napadnutého dreva môžeme zabrániť šíreniu podkórneho hmyzu, najmä lykožrúta smrekového na smreku. Pozornosť treba venovať aj mladým smrekovým porastom.

V dubových porastoch s výskytom imelovca odporúčame pri pestovných zásahoch nad 50 rokov prednostne vyberať z porastov imelovcom napadnuté duby.

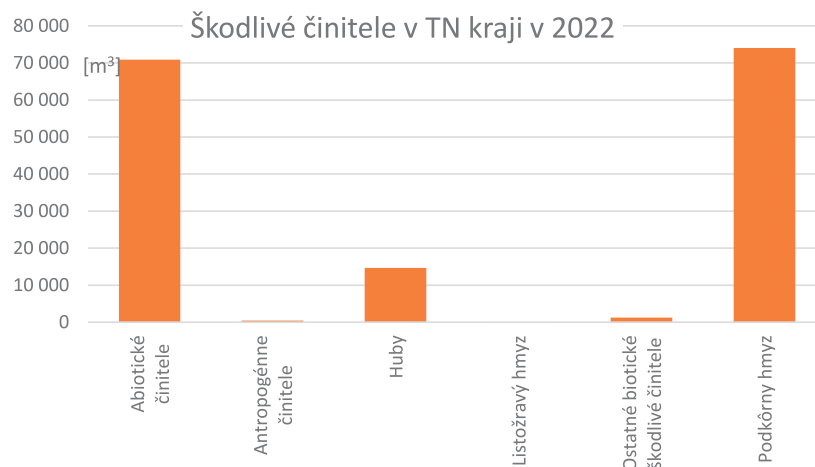
Po extrémne suchom roku 2022 sa vyskytuje množstvo starších bukových porastov s presychajúcimi korunami. Tieto oslabené porasty (stromy) sú hosťiteľmi pre podkórnych škodcov ako lykožrút bukový (*Taphrorychus bicolor*) a krasoň zelenkastý (*Agrius viridis*), prípadne ďalším škodcom, najmä hubovým patogénom. Takto oslabeným porastom odporúčame venovať pozornosť a stromy s odumretou korunou 50 % a viac odporúčame z porastu odstrániť.

Už chronický je taktiež problém s jaseňovými porastami, ktoré sú napádané tracheomykóznou hubou čiašočka jaseňová (*Hymenoscyphus fraxineus*), spolu s podpňovkou (*Armillaria* spp.) a následne sú obsadzované

Obrázok 3. Vývoj vykonanej náhodnej ťažby spôsobenej podkórny a drevokazným hmyzom v Trenčianskom kraji
Figure 3. Development of sanitary felling caused by bark beetles and wood-boring insects in the Trenčín region

podkôrnym hmyzom (*Hylesinus varius*, *H. crenatus*). Tu taktiež platí hygiena porastov. Napadnuté stromy nám označia dťatle v priebehu zimy. Tieto treba do konca marca vyťažiť. Pomiestne sa budú premnožovať listožraví škodcovia. Ich zvýšený výskyt treba hlásiť na LOS.

Obrázok 4. Podiel jednotlivých skupín škodlivých činiteľov na náhodnej vykonanej ťažbe v Trenčianskom kraji v roku 2022

Figure 4. The volume of sanitary felling in Trenčín region by the group of pest agents in 2022

Podakovanie

Tento článok vznikol vďaka podpore výskumným projektom Agentúrou na podporu výskumu a vývoja na základe zmluvy č. APVV-19-0116, APVV-19-0119, APVV-21-0131, APVV-22-0545, APVV-22-0399, ďalej projektom „Progresívne metódy ochrany lesa v meniacich sa ekologických podmienkach (PROMOLES)“, projekt financovaný z rozpočtovej kapitoly MPRV SR (prvok 08V0301) a „Znižovanie environmentálnej záťaže pri pôsobení ozbrojených síl – výskum nových ekologických metód boja so škodcami lesa na území v správe podniku vojenskej lesy a majetky“, projekt financovaný Ministerstvom obrany SR.

Literatúra

- Kunca, A. et al., 2019: Výskyt škodlivých činiteľov v lesoch Slovenska za rok 2018 a prognóza ich vývoja na rok 2019. Účelový elaborát, Zvolen, Národné lesnícke centrum, 92 s.
- Galko, J., 2020: Zdravotný stav lesov v roku 2019 v Trenčianskom kraji. APOL 1 (2): 189–193.
- Galko, J., 2021: Zdravotný stav lesov v Trenčianskom kraji. APOL 2 (2): 266–270.
- Galko, J., 2022: Zdravotný stav lesov v Trenčianskom kraji. APOL 3 (3): 334–338.

ADRESA

Ing. Juraj Galko, PhD.
Národné lesnícke centrum – Lesnícky výskumný ústav Zvolen
Lesnícka ochranná služba
Lesnícka 11
SK–969 01 Banská Štiavnica
e-mail: juraj.galko@nlcsk.org